

Antonio SALAS O.S.A., *Ser cristiano hoi. Fe biblica y compromiso humano*, San Pablo: Ediciones Paulinas 1994 (A5 ss. 160)

Książka pt. *Ser cristiano hoi (Być chrześcijaninem dzisiaj)*, autorstwa Antonio Salasa, jest dziesiątą w serii BIBLIA Y VIDA (*Biblia i życie*) publikowaną przez Edycję Świętego Pawła w Madrycie. Cykl ten stanowi propozycję formacji biblijnej i katechetycznej. Ojciec Antonio Salas jest benedyktyinem ur. w Palma de Mallorca w roku 1937. Papiaska Komisja Biblijna w Rzymie przyznała mu doktorat nauk biblijnych. Jest autorem ponad dwudziestu książek oraz znanym kaznodzieją zarówno w Europie, jak i w Ameryce. Kieruje Szkołą Biblijną w Madrycie, jest redaktorem i wydawcą czasopisma teologicznego *Biblia i wiara*.

Ojciec Antonio w książce *Ser cristiano hoi*, bazując na wiedzy czytelnika uzyskanej z poprzednich dziewięciu tomów, stara się pomóc mu znaleźć odpowiedź na kluczowe pytanie, w jaki sposób można przełożyć zawarte w Piśmie Świętym orędzie na język chrześcijańskiego zaangażowania. Poznanie tajemnic, które Bóg ukazuje, posługując się biblijną fabułą, staje się dla współczesnego człowieka potężnym wyzwaniem. Pełnią one niejako rolę katechezy mającej pomóc człowiekowi żyć w sposób autentyczny. Autor stara się nakierować czytelnika na samodzielne odkrycie sposobu dostosowania jego egzystencji do chrześcijańskiego modelu życia. Przeciwstawia się także przekonaniu, które wierność Bogu rozumie wyłącznie jako stosowanie zasad sformułowanych przez Kościół, zachęca zaś do takiego praktykowania religijnego zaangażowania, by wiara pełniła w życiu chrześcijańskim rolę pierwszoplanową. Bycie prawdziwym chrześcijaninem pociąga za sobą życie ewangeliczną obietnicą, wzywającą do autentycznej wiary, której żywym wzorem jest postawa Jezusa. Niestety, dziś legalizm, który przybiera coraz bardziej wyrafinowane formy, spotyka się niemal na każdym kroku. Dlatego tak ważne jest wypracowanie w sobie postawy zaangażowania wypływającej z żywej wiary.

Ojciec Antonio Salas jest świadom, że nie wszyscy podzielają jego rozumienie chrześcijańskiego zaangażowania, jednak taki model, jego zdaniem, zgodny jest z nauką samego Jezusa i jemu osobiście pomaga żyć wiarą. Autor wyraża nadzieję, że jego propozycje pomogą otworzyć nieskończoną perspektywę przed ludźmi wierzącymi, którzy pragnąc żyć chrześcijańską duchowością, stosują się do przedstawionych przez niego kryteriów. Jego zdaniem, prawdziwy chrześcijanin żyje wiarą z maksymalnym zaangażowaniem, gdy kieruje nim głęboka motywacja wypływająca z pragnienia wypełnienia wszystkich norm, zawartych w orędziu Chrystusa. Jego zdaniem, istota problemu kryje się w rozumieniu wiary. Wielu współczesnych teologów posługuje się terminem wiara, ale każdy rozumie ją na swój sposób. Celem prezentowanej książki jest wyjaśnienie, w jaki sposób chrześcijanin staje się człowiekiem wiary. Wiara doświadczana i interioryzowana prowadzi do aktywnego praktykowania, owocującego autentyczną miłością. Tej żywej wiary, mającej konkretne religijne odniesienie, nie powinno się utożsamiać z religią. Dopiero po ustaleniu tych różnic – zdaniem Autora – można dostrzec rolę, jaką wiara i religia odgrywają w życiu chrześcijanina. Nie powinno się także ignorować związków wiary ze współczesną kulturą, gdyż szacunek do bogatych w swej różnorodności kultur uzdalnia do przekładania na język życia postawy Boga-Człowieka. Praktykowanie Ewangelii nie pozwoli wierzącemu pozostać obojętnym na potrzeby innych ludzi, szczególnie zniewolonych jakąkolwiek formą niesprawiedliwości. Wiara domaga się antropologicznego podejścia do rzeczywistości, które znajduje żywy wyraz w obronie ubogich, bezbronnych i pozbawionych należnych im praw. Choć współcześnie obserwuje się upadek różnych form tyranii i despotyzmu, to na płaszczyźnie wiary i religijności postawy totalitarne, dające prymat Prawu, są jeszcze obecne i – jak uważa ojciec Antonio – są sprzeczne z pluralistycznym spojrzeniem, wynikającym z praktykowania autentycznej ewangelicznej wiary.

Książkę pt. *Ser cristiano hoi (Być chrześcijaninem dzisiaj)* tworzy siedem rozdziałów, podzielonych na trzy zasadnicze części, z których ostatnia jest konkluzją zbierającą praktyczne wnioski i zadania praktyczne, pomagające przyswoić i pogłębić omawiane zagadnienia. Rozdział

pierwszy pt. „**La fe: perspectiva religiosa**” (ss. 7-26) ukazuje wiarę w perspektywie religijnej. Autor wyjaśnia pojęcia wiary i religii, uwzględniając szereg naukowych metod stosowanych przez współczesną teologię, przedstawia związki wiary z religią. Postrzega religię jako wyraz określonej kultury, za pośrednictwem, której ludzie usiłują wyrazić swoją więź z Najwyższym. Żywa wiara winna być nieustannie pogłębiana i winna mieć swoje odwzorowanie w czynach. Według ojca Antonio, każda religia jest cenna, jeżeli jej wyznawcy nawiązują autentyczną relację z Bogiem. Wiara jako dar Boga ma bowiem wymiar uniwersalny.

Rozdział II pt. „**La fe: perspectiva evangélica**” (ss. 27-46) porusza problem wiary w perspektywie odniesienia jej do wymogów Ewangelii. Religia żydowska popadła w pułapkę prawa i legalizmu. Jezus głosił bezowocność religijności opartej na normach i rytuałach oraz próbował uwolnić od religijności opartej na czysto zewnętrznych wartościach. Zaszczepił człowiekowi religijność polegającą na przywróceniu mu wewnętrznej godności dziecka Bożego i żyjącego wiarą w sposób autentyczny. Uczestnikami Królestwa Bożego zobowiązani są do ciągłej wewnętrznej formacji w wierze. Wiara świadoma, pogłębiona poznaniem, wypływająca z głębokiego spotkania z Bogiem, jest gotowa do konfrontacji z każdą formą współczesnego ateizmu.

Rozdział III pt. „**La fe: perspectiva antropológica**” (ss. 47-68) stara się ukazać wysiłki współczesnej teologii zmierzające do przełożenia wiary na język życia. Wiara jest czynem ludzkim człowieka w historii i przejawem jego wolności oraz treścią wierzeń człowieka, dotyczących ludzkiej tożsamości i ostatecznych celów. Historia i kultura jedynie ubogacają chrześcijanina, który poprzez akt wiary zawiera przymierze z Bogiem w Chrystusie (J.F. Kavanaugh). Autor jest świadom, że ortodoksyjne traktowanie wiary nie wystarcza, lecz potrzebna jest zdrowa ortopraxis, wymagająca od wiernych solidarności z ubogimi i bezradnymi. Prawdziwa teologia winna zaproponować czytelne odpowiedzi z punktu widzenia wiary w kontekście codziennych zdarzeń, by wiara mogła się stać wiarą żywą. Ojciec Antonio zachęca do wyznawania chrześcijaństwa, które nieustannie konfrontuje swoje życie z Ewangelią Jezusa, który przyszedł, by wyzwolić z grzechu i obdarzyć szczęściem.

Rozdział IV pt. „**La fe: perspectiva cultural**” (ss. 69-90) ukazuje wiarę w perspektywie kulturowej. Ojciec Salas, oceniając kulturę zachodnią, stwierdza, że pozostawała ona zawsze w swoich wielowiekowych dziejach pod wpływem chrześcijaństwa. Przesłanie biblijne prezentujące religijne doświadczenie Narodu Wybranego osiąga punkt kulminacyjny w orędziu Jezusa. Biblijna wiara w formie, jaką żył nią Lud Izraelski wymagała od wiernych radykalnego odrzucenia wszelkich kultów bałwochwalczych. Od samego początku profetyzm stał się obrońcą jahwizmu nawołującym do stworzenia reguł religijnych. Doświadczenie wygnania spowodowało radykalną przemianę ujęć religijnych, ponieważ kultura babilońska nadała nowy kształt wierze jahwistycznej. Przyjście Jezusa zaoferowało światu całkowicie nowy wzór kultury, którego fundamentem nie były już idee, tylko doświadczenie wiary, w efekcie którego Ewangelia stała się alternatywnym typem kultury jako uniwersalny sposób życia obejmujący różnorodność możliwych form kulturowej ekspresji. Zdaniem o. Antonio, w dzisiejszym świecie potrzeba, by dzieło ewangelizacji było połączone z inkulturacją Ewangelii.

Rozdział V pt. „**La fe: perspectiva pluralista**” (ss. 91-114) jest poświęcony wierze w perspektywie wielowymiarowej. Autor zauważa, że obecnie istnieje pilna potrzeba wyrażania wiary za pośrednictwem jej wielorakich modeli. Pojmowanie sfery „sacrum” jako wyłącznego odniesienia do wiary wydaje się dzisiaj błędem, gdyż według Autora cały wszechświat emanuje religijnością. Bóg udziela się ludziom w zależności od tego, w jakim stopniu kierują się w życiu miłością, a nie rygoryzmem w przestrzeganiu przepisów. Żywa wiara umożliwia dialog z Bogiem. Uznania indywidualnego sposobu przeżywania wiary za jedyną drogę prowadzącą do zbawienia stanowi domenę sekt i zagraża też niektórym kręgom katolickim. Zdaniem ojca Salasa, narzuca-

nie własnych wierzeń innym oraz nie szanowanie ich różnorodności wierzeń i obrzędów jest sprzeczne z miłością.

Rozdział VI pt. „**La fe: perspectiva profética**” (ss. 115-136) omawia profetyczną perspektywę wiary. Profetyzm jest rozumiany tu jako posłannictwo, które skłania człowieka do duchowego otwarcia i stymuluje wiarę żywą, zgodną z Bożym zamysłem. Biblijny profetyzm przeciwstawiał się niesprawiedliwości, domagając się poszanowania praw ludzi słabych i uciśnionych. Ważną rolę w rozwoju profetycznego charyzmatu odegrała działalność Pawła, który adresując orędzie religijne do pogan zdołał uwolnić wiarę chrześcijańską od judaistycznego legalizmu. Współczesny profetyzm opierając się na dawnych ideałach, ujawnia zło i niesprawiedliwość społeczną panującą we współczesnym świecie.

Rozdział VII pt. „**La fe: perspectiva sociológica**” (ss. 137-158) dotyczy socjologicznej perspektywy wiary. Autor stara się odpowiedzieć na pytanie, jak być chrześcijaninem w społeczeństwie konsumpcyjnym. Rozwój technologii w społeczeństwie zachodnim idzie w parze z rozwojem konsumpcjonizmu, co w efekcie sprawia, że pieniądze stają się nowym bożkiem (*mamona*). Rozwiązania takiej sytuacji należy szukać w nauce i postępowaniu Jezusa, który całkowicie poświęcił się wykorzenianiu niesprawiedliwości i wprowadzaniu miłości. Jedynie doskonała harmonia między „być” i „mieć” daje światu gwarancję na przyszłość. Autor sądzi, że aby uleczyć świat z zatrucia kultem *mamony*, trzeba nadać prymat „być” nad „mieć” (podobna myśl przewija się w nauczaniu Jana Pawła II). Kiedy człowiek przestanie czynić z pieniądza *swego bożka*, odnajdzie we własnym wnętrzu ślad *Boga żywego*.

Niezwykle cenne mogą okazać się dla czytelnika uwagi i konkretne wskazówki podawane przez Autora na końcu każdego rozdziału, które z jednej strony podsumowują i porządkują omawiane kwestie, z drugiej pobudzają do refleksji nad własnym życiem.

Należy przyznać, że opracowanie o Antonio Salasa, nie ma charakteru typowo naukowego i jest łatwe w czytaniu. Zawdzięcza to w dużej mierze roztępieniu zabiegowi Autora, który dyskusję z różnymi poglądami ograniczył do niezbędnego minimum, starając się wybrać spośród nich te, które wydają się uzasadnione lub najbardziej przekonujące. Prezentując liczne teorie i sposoby ich wyjaśniania zawsze podaje wyczerpujące uzasadnienie. Nie udziela też od razu gotowych odpowiedzi, lecz w sposób niezmiernie interesujący przeprowadza najpierw tok rozumowania, z którego wnioski, oczywiście również podane, same się już nasuwają, co angażuje czytelnika w całe omawiane zagadnienie.

Wartość książki podnosi fakt, że Autor nie poprzestaje na teoriach, z którymi się zgadza, lecz prezentuje także swoje stanowisko wypływające z osobistego przeżycia wiary. Z dużą łatwością Autor przedstawia teorie i argumenty odmienne lub przeciwne, co świadczy o rzetelności i szerokiej wiedzy Autora. Takie ujęcie daje w jakimś sensie kompendium wiedzy na temat stanu teologii światowej zajmującej się omawianymi tematami, ale pozostawia też czytelnikowi możliwość własnego ustosunkowania się do nich. Niemniej jednak argumenty wysuwane lub preferowane przez autora jawią się jako najbardziej przekonujące. Jednak teorie, których dowodzą, nie są narzucane, lecz łagodnie sugerowane jako najbardziej uzasadnione.

Książka przeznaczona jest przede wszystkim dla szerokiego kręgu czytelników, nie mniej wymaga od czytelnika znajomości Biblii, zwłaszcza Ewangelii. Książka o Antonio Sylasa powinna bez trudu znaleźć swoje miejsce w każdej poważnej bibliotece, zarówno zbiorów prywatnych jak i wydziału teologicznego.

Z tego, co mi osobiście wiadomo, ta pozycja przygotowywana jest już do druku przez polską Edycję Świętego Pawła i prawdopodobnie w niedługim czasie pojawi się w naszych księgarniach. Tłumaczem tego tomu jest Pani Ewa Krzemińska. Ona też dokonała przekładu dziewięciu poprzednich tomów tegoż autora na język polski, które stanowią bardzo przystępnie i zarazem fa-

chowo napisane wprowadzenie do zagadnień Starego i Nowego Testamentu: 1. Biblia dziś; 2. Dzieje początków; 3. Wędrowka narodu; 4. Prorocy; 5. Mądrość Izraela; 6. Ewangelie synoptyczne; 7. Ewangelia według św. Jana; 8. Paweł z Tarsu; 9. Apokalipsa. Na koniec należy wyrazić szczerze uznanie i wdzięczność Autorowi tego wspaniałego dzieła i życzyć czytelnikom wielu głębokich przeżyć, zarówno intelektualnych, jak i duchowych.

Ks. Andrzej BANASZEK